

Samhällsekonomiska bokslut, utvärderingar och analyser

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
Projekt Åtgärdsteamet

Mjölby - Ödeshög - Boxholm Samordningsförbund
2010-05-06

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Sammanfattning.....	3
Samhällsekonomisk utvärdering projekt Åtgärdsteamet.....	6
Inledning.....	6
Deltagarnas aktivitetsläge.....	7
Remitterter	7
Orsak till remittering	7
Projektets klassificering.....	8
Ekonomisk analys.....	8
Samhällsekonomisk potential	9
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning	10
Intäkter, kostnader och lönsamhet.....	11
Samhället som helhet.....	11
Kommunen	11
Landstinget	12
Arbetsförmedlingen	12
Försäkringskassa.....	12
Övrig stat	12
Staten totalt.....	12
Individerna/hushållen	12
Försäkringsgivarna	12
Sammanfattning, diskussion och avslutande kommentarer.....	12
Sammanfattning och diskussion.....	12
Avslutande kommentarer.....	14
Projekt Åtgärdsteamet	17
Projektamn.....	17
Projektets finansier	17
Projektägare och projektgenomförare	17
Projektets syfte och mål.....	17
Målgrupp	17
Tabellbilaga	20
Vad är Nyttosam?	22
Avgränsningar och antaganden	22

Sammanfattning

Projekt Åtgärdsteamet är ett projekt som drivs av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, socialtjänsterna i Mjölby, Ödeshög och Boxholm samt landstinget i Östergötland. Projektets finansierare är Mjölby - Ödeshög - Boxholm Samordningsförbund.

Målgruppen utgörs av:

- Personer med komplex problematik, social-psykosocial och somatisk
- Unga arbetslösa som lever på ekonomiskt bistånd och som är långt ifrån arbetsmarknaden, vilket kan få till följd att de inte kan få adekvat hjälp
- Personer med psykisk ohälsa, vilket i första hand har stressrelaterade orsaker
- Personer med problem i muskulatur och skelett, företrädesvis kvinnor

Prioriterad målgrupp är de individer som haft ett *långvarigt* behov av stöd från någon av samverkansparterna.

Åtgärdsteamet påbörjade sin verksamhet i september 2007. Detta hade i syfte att vidareutveckla tidigare samarbeten genom dels att en basverksamhet av insatser blivit tillgängliga för fler parter, dels ett team bildades där fler samverkanspartners ingår.

Målet är att 50 procent av de som bedömts av åtgärdsteamet ska gå vidare till sysselsättning/arbete alternativt få en ökad arbetsförmåga

För att genomföra den samhällsekonomiska utvärderingen har payoff's metod Nyttosam använts. Med hjälp av denna har 30 av projektets totalt 130 deltagares situation studerats före och efter deltagandet i projekt Åtgärdsteamet. Nedan redovisas de väsentligaste resultaten av utvärderingen.

1. Samhället som helhet

- a. Lönsamheten på kort sikt, 12 månader, är 319 000 kr. Då intäkten är drygt 1,1 milj. kr påverkas lönsamheten snabbt i positiv riktning när väl åtgärdskostnaden är betald. På fem års sikt är lönsamheten beräknad till närmare 5 milj. kr, motsvarande 165 000 kr per deltagare.
- b. Payoff-tiden är nio månader.
- c. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är sex procent. Konkret innebär det att deltagarna på kort sikt – ett år - ökat sin produktivitet med fyra procent och minskat sin konsumtion av vård och omsorg med 38 procent när ett efterläge jämförs med ett föreläge.
- d. Görs en analys av lönsamheten baserad på genus är lönsamheten per deltagare på kort sikt för kvinnor 11 000 kr och för männen 10 300 kr. Payoff-tiden är lika lång för båda könen, nio månader.
- e. En analys baserad på uppdelning i åldrar, där den yngre gruppen består av 13 deltagare under 35 år visar att lönsamheten på kort sikt per deltagare är 900 kr. För de deltagare som är över 35 år är motsvarande siffra 18 000 kr, dvs. en stor skillnad mellan åldersgrupperna. På medellång sikt är skillnaden mellan grupperna inte lika markant; 203 000 kr respektive 116 000 kr. Payofftiden för den äldre gruppen är sju månader och för den yngre 12 månader.

2. Aktörerna

- a. Intäkten för kommunsektorn är på kort sikt 766 000 kr och efter avräknad åtgärdskostnad är lönsamheten nästan 600 000 kr. Payoff-tiden är tre månader.

Kommunen får ett bra resultat genom att flera av deltagarna gått från beroende av ekonomiskt bistånd till arbete med eller utan lönebidrag.

- b. För landstinget är intäkten 148 000 kr på kort sikt. Efter avräkning av projektkostnaden är lönsamheten något negativ på kort sikt – 20 000 kr, medan den är prognostiserad till 571 000 kr på medellång sikt. Payoff-tiden är 14 månader.
- c. Arbetsförmedlingen har ökade kostnader med 833 000 kr. Ökningen är i huvudsak kopplad till de deltagare som erhållit lönebidragsanställningar.
- d. Försäkringskassans intäkt är 114 000 kr på kort sikt. Efter avdrag av projektkostnaden för de 30 deltagarna är lönsamheten negativ med cirka 54 000 kr första året. Payoff-tiden är 18 månader. På fem års sikt beräknas lönsamheten vara 400 000 kr.
- e. Staten totalt, dvs. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen plus övriga effekter som påverkar staten, har ökade kostnader med 740 000 kr. Det negativa resultatet för Arbetsförmedlingen vägs upp något av de ökade skatteintäkterna för de som kommit i arbete.
- f. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst med 12 000 kr på kort sikt.

Åtgärdssteamet idé bygger på att utveckla gemensamma bedömningsgrunder så att individen får en samlad bedömning om vägen till ett självständigare liv och en egen försörjning.

Utvärderingen visar att samordnade åtgärder för personer med omfattande behov av insatser från flera myndigheter kan ge ett gott resultat. Även om verkningsgraden är låg uppvisar projektet lönsamhet redan efter ett år. En bidragande orsak till detta är den relativt låga åtgärds-kostnaden.

Grunden för det positiva resultatet är att tio av deltagarna efter att de lämnat projektet befinner sig i arbete med eller utan lönebidrag, i jämförelse med att tre av deltagarna hade någon form av arbete innan de kom in i projektet. Sju andra deltagare har lämnat ett passivt försörjningsstöd och kommit i utbildning eller praktik.

Många deltagare har även gjort sig mindre beroende av olika vård- och omsorgsinsatser efter de lämnat projektet. Likaså har den disponibla inkomsten förbättrats för ånga av deltagarna vilket säkerligen gynnar en fortsatt positiv utveckling. På samhällsnivå är projektet lönsamt på kort sikt – dvs. ett år - och på aktörsnivå är det även lönsamt för kommunen. På fem års sikt är vår prognos att projektet även är lönsamt för såväl landstinget som för Försäkringskassan.

I fortsättningen gäller det att följa upp och stödja deltagarna för att ta vara på den mycket stora potential som finns till ytterligare förbättring, men också för att bibehålla det positiva resultatet.

NyttoSam

- ett verktyg för samhällsekonomisk utvärdering -

Förutsättningar:

- urval eller totalstudie
- deltagarnas situation före och efter deltagandet i åtgärden jämförs
- möjligheter att göra ett alternativscenario, vad skulle hänt utan åtgärd?
- utvärderingen görs i nära samverkan med beställaren alternativt efter certifiering

Några nyckeltal:

- intäkter och kostnader för det som utvärderats måste tas fram
- lönsamhet och payoff-tid beräknas med stöd av intäkter och kostnader
- verkningsgrad fokuserar på deltagarnas egenförsörjning och konsumtion av vård och omsorg

Nytta:

- synliggör effektivitet och samhällsekonomisk nytta av sociala investeringar på kort och längre sikt
- ger beslutsunderlag som underlättar framtida satsningar
- möjliggör lärande och jämförelse med liknande åtgärder

Samhällsekonomisk utvärdering projekt Åtgärdsteamet

payoff har fått i uppdrag av Mjölby - Ödeshög - Boxholm Samordningsförbund att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 30 individer, som deltagit i projektet Åtgärdsteamet. För att genomföra utvärderingen har payoff's modell NyttoSam använts.

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat projektet förändrats relativt situationen före dess medverkan i projektet. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har därefter analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Inledning

Projekt Åtgärdsteamet är ett projekt som drivs av representanter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, socialtjänsterna i Mjölby, Ödeshög och Boxholm samt landstinget i Östergötland. Projektägare är Mjölby - Ödeshög - Boxholm Samordningsförbund.

Målgruppen utgörs av:

- Personer med komplex problematik, social-psykosocial och somatisk
- Unga arbetslösa som lever på ekonomiskt bistånd och som är långt ifrån arbetsmarknaden, vilket kan få till följd att de inte kan få adekvat hjälp
- Personer med psykisk ohälsa, vilket i första hand har stressrelaterade orsaker
- Personer med problem i muskulatur och skelett, företrädesvis kvinnor

Prioriterad målgrupp är de individer som haft ett *långvarigt* behov av stöd från någon av samverkansparterna.

Åtgärdsteamet påbörjade sin verksamhet i september 2007. Detta hade i syfte att vidareutveckla tidigare samarbeten genom dels att en basverksamhet av insatser blivit tillgängliga för fler parter, dels ett team bildades där fler samverkanspartners ingår.

Målet är att 50 procent av de som bedömts av åtgärdsteamet ska gå vidare till sysselsättning/arbete alternativt få en ökad arbetsförmåga

För ytterligare information om projekt Åtgärdsteamet, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis redovisar deltagarnas aktivitetsläge före och efter medverkan i projektet. Dessutom redovisas vilka myndigheter som remitterat deltagare samt vilka orsakerna varit till remitteringen.

Därefter kommer ett avsnitt som redovisar det ekonomiska utfallet. I detta beskrivs först projektets samhällsekonomiska potential. Sedan redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de samhällsekonomiska kostnader projektet haft för deltagarnas medverkan. Slutligen redovisas lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och medellång kostnads-/intäktskalkyl.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, landstinget, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För kommunen och landstinget redovisas även intäkterna på kort sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (handläggning, utredning m.m.) effekter.

Deltagarnas aktivitetsläge

I tabell 1 nedan beskrivs aktivitetsläget för de 30 deltagarna som ingår i utvärderingen dels när de påbörjade insatserna (föreläge), dels deras aktivitetsläge när deltagaren lämnat verksamheten (efterläge). Det framgår att antal deltagare i arbete med eller utan lönebidrag har ökat med sju st. Dessutom har flera av deltagarna antingen kommit i studier eller till praktik. Bara en av deltagarna som arbetade (med lönebidrag) i föreläget saknar arbete i efterläget. Deltagarnas medelålder är 38 år med ett spann på 20 och 65 år.

Tabell 1. Sammanställning över de 30 deltagarnas aktivitetsläge före och efter deltagandet i verksamheten

Aktivitetsläge	Föreläge	Efterläge
Antal deltagare i arbete utan lönesubvention (även deltid)	0 st.	1 st.
Antal deltagare i arbete med lönesubvention	3 st.	9 st.
Antal deltagare i utbildning	0 st.	5 st.
Antal deltagare i praktik	0 st.	2 st.

Remitter

Tabellen redovisar vilka myndigheter som remitterat de 30 deltagarna som ingår i utvärderingen till projektet. Största remittent är kommunen, därefter den psykiatriska öppenvården.

Tabell 2. Sammanställning över vilka myndigheter som remitterat deltagare till projektet.

Remitter	
Kommunen	13 st.
Psykiatrisk öppenvård	7 st.
Försäkringskassan	5 st.
Arbetsförmedlingen	4 st.
Vårdcentralen	1 st.

Orsak till remittering

Nedan redovisas i tabell 3 vilka orsakerna till remitteringen varit för de 30 deltagarna som ingår i utvärderingen. Som framgår är den i särklass vanligaste orsaken psykisk problematik.

Tabell 3. Sammanställning över vilka orsakerna till remitteringen varit.

Orsak till remittering	
Psykiska orsaker	19 st.
Fysiska orsaker	7 st.
Mix av psykiska/fysiska orsaker	2 st.
Annat	2 st.

Projektets klassificering

payoff har tagit fram ett system för klassificering av olika projekt och verksamheter som vi utvärderat. Det innebär att likvärdiga projekt/verksamheter klassas in i 16 separata kategorier. Syftet med klassificeringen är att:

- den skapar krav på tydligare målsättning för verksamheten.
- den möjliggör jämförelser mellan likvärdiga verksamheter - hur bra är resultatet av vår verksamhet jämfört med likartade åtgärder?
- den underlättar lärandet av vilka åtgärder som leder till effektivitet och bra lönsamhet och, som i sin tur, möjliggör att vi kan satsa på bra åtgärder på kommande verksamheter.

Målet med klassificeringen är ytterst att kunna redovisa hur samhällets gemensamma resurser använts i olika projekt och verksamheter. Vi vill flytta fokus från ett kostnads- till ett socialt investeringsperspektiv och synliggöra de långsiktiga effekterna av en utvärderad åtgärd.

Enligt vårt system för klassificering tillhör projekt Åtgärdsteamet kategori T4. Kriterierna för att tillhöra T4 är följande;

Steg 1. *Verksamheten är utvärderad med vår standardmetod (efterläge jämförs med förelägen).* Detta kriterium har uppfyllts av verksamheten.

Steg 2. *Verksamhetens syfte är primärt att få in deltagarna i arbetslivet.* Detta kriterium har uppfyllts av verksamheten.

Steg 3. *Utanförskapet är långt gånget för deltagarna (produktionen i föreläget är marginell).* Detta kriterium har uppfyllts av verksamheten, produktionen i föreläget motsvarar ett samhällsekonomiskt värde på 2 600 kr per deltagare.

Steg 4. *Resurserna i verksamheten är relativt små.* Detta kriterium har uppfyllts av verksamheten; per deltagare är åtgärds-kostnaden 28 000 kr för samhället och åtgärdstiden i genomsnitt 34 veckor.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och medellång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och medellång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 4 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås på ett år när insatsen startade, kopplat till de 30 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela den i föreläget tillgängliga potentialen kunnat utnyttjas i efterlägets 12 månader genom projektets drivande.

Tabell 4. *Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential i före- och efterläge samt projektets verkningsgrad*

	Kort sikt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	18 117 366 kr
produktion	17 082 499 kr
vård, omsorg och handläggning	1 034 867 kr
Faktisk produktion i föreläge	0 %
Faktisk produktion i efterläge	5 %
Utnyttjad potential, varav	1 128 310 kr
produktion	738 136 kr
vård, omsorg och handläggning	390 173 kr
Verkningsgrad, varav	6 %
produktion	4 %
vård, omsorg och handläggning	38 %
Kostnad per verkningsgrad	4 487 kr
Kvarvarande potential i efterläge	16 989 056 kr

Med tillgänglig potential i föreläge avses den potential som finns att tillgå då deltagarna kommer in i projektet. Den enskilda deltagarens potential är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön minskat med värdet av deltagarens ev. produktion plus den (ev.) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till deltagaren vid ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar¹ vård eller omsorg utgör potentialen cirka 550 000 kr. Högsta potential på individnivå i projekt Åtgärdsteamet var ca 653 000 kr, på ett år, vilket är kopplat till en individ som i föreläget inte arbetade och som var i behov av vissa vårdresurser. Lägsta potential på individnivå var 524 000 kr. Den totala potentialen utgjorde cirka 18,1 milj. kr vid verksamhetens start, motsvarande 604 000 kr per deltagare.

¹ Med överkonsumtion avses vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

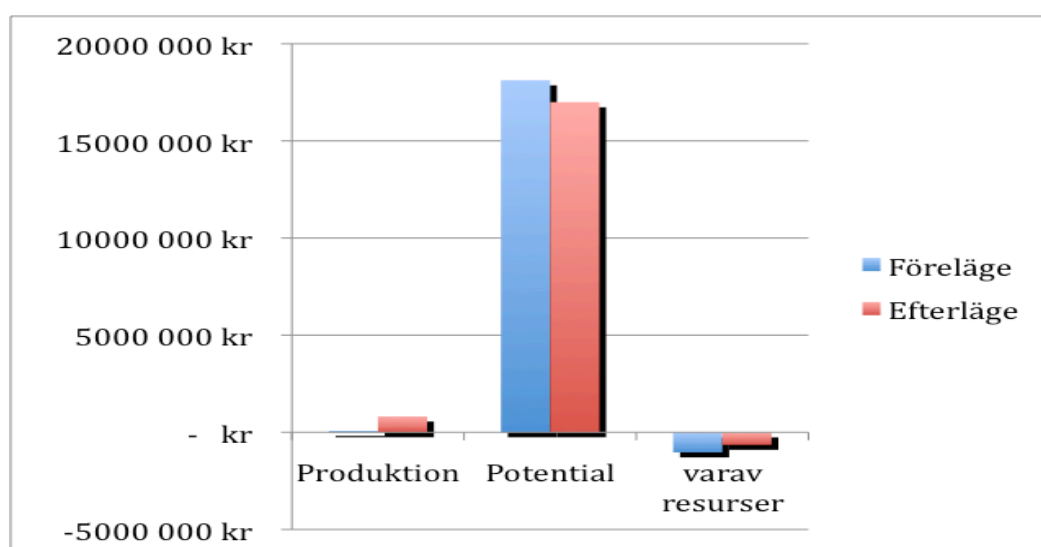
Den utnyttjade potentialen visar hur mycket det tillgängliga utrymmet påverkats under det första året efter att deltagarna lämnat verksamheten. I detta fall har potentialen minskat med ca 1,1 milj. kr, vilket motsvarar en verkningsgrad på sex procent².

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer behåller den status avseende arbete och vårdkonsumtion de har när de lämnar verksamheten under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 63 år).

Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder, dvs. 67 år. Värdena för det sannolika respektive teoretiska potentialen på lång sikt är 221 milj. kr och 532 milj. kr. Utslaget per deltagare motsvarar det senare 17,7 milj. kr.

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör verksamhetens resultat mer i detalj är att beskriva hur deltagarnas potential har utnyttjats dels genom förändrad produktion dels genom förändrat behov av vård, omsorg och handläggning i efterläget jämfört med föreläget.

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Den ökade produktionen (röd stapel till vänster) och den minskade vårdkonsumtionen (röd stapel till höger) motsvarar en verkningsgrad på kort sikt på sex procent.

De blå staplarna i figur 1 ovan beskriver situationen i föreläget medan de i rött åskådliggör efterläget. Den produktion som de facto förekommer i föreläget är totalt 77 500 kr, motsvarande 2 600 kr per deltagare. Produktionsutnyttjandet motsvarar 0,45 procent av den totala potentialen³ i föreläget medan den ökat till 4,6 procent i efterläget.

Den totala potentialen i föreläget (18,1 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (17,1 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (1 milj.kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de blå staplarna.

² $1,1/18,1 = 6\%$

³ Vad som maximalt kan produceras om alla deltagare är i arbete och arbetar heltid

Genom att vissa deltagare ökat sin sysselsättningsgrad efter avslutad verksamhet har det frigjorts sex procent av den i föreläget tillgängliga potentialen. I kronor motsvaras det av 1,1 milj. kr, fördelat på 738 000 kr på ökad produktion och 390 000 kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Behovet av vård och omsorg har proportionellt sett minskat betydligt mer än vad produktionen ökat; 38 respektive 4,3 procent.

Intäkter, kostnader och lönsamhet

I tabell 5 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, landsting, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat⁴, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på medellång sikt (fem år) redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas intäkter på medellång sikt. Anledningen till att intäkterna på medellång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på medellång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

I tabell 6 redovisas intäkterna på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.

Åtgärdskostnaden för de 30 personer som ingår i utvärderingen har varit 838 000 kr inklusive och 670 000 kr exklusive indirekta skatter⁵. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad på 28 000 kr inklusive indirekta skatter och 22 400 kr exklusive indirekta skatter. Av den totala kostnaden står kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för 25 procent vardera. Sammanställningen finns redovisad i tabell 7.

I tabell 8 redovisas slutligen en sammanställning över verksamhetens lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ur ett kortsiktigt, som ett medellångt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁶, payoff-tiden, vilken anger efter hur lång tid åtgärds-kostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter och/eller minskade kostnader.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 3 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 30 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning på kort sikt vara 1,16 milj. kr. På medellång sikt, fem år, är den prognostiserade intäkten för samhället 5,8 milj. kr, motsvarande 193 000 kr per deltagare.

Lönsamheten är både på kort och på medellång sikt positiv, 319 000 kr respektive närmare 5 milj. kr. Payoff-tid är nio månader.

Kommunen

Kommunen uppvisar intäkter, på kort sikt med 766 000 kr och på fem års sikt 3,8 milj. kr. Det senare motsvarar 128 000 kr per deltagare. Intäkterna kommer huvudsakligen från minskade

⁴ Med ”övrig stat” avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁵ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁶ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

kostnader för ekonomiskt bistånd. Dessutom har skatteintäkterna ökat pga. ökad sysselsättningsgrad bland deltagarna.

Lönsamhet är på kort sikt nästan 600 000 kr och på medellång sikt 3,7 milj. kr. Tre månaders payoff-tid.

Landstinget

Positiva intäkter för landstinget på kort och medellång sikt, 148 000 kr respektive 738 000 kr. Det senare motsvarar 25 000 kr per deltagare. Minskade kostnader för vårdinsatser och ökade skattintäkter ligger bakom den ökade lönsamheten.

Lönsamheten är på kort sikt negativ för landstinget, - 20 000 kr beroende på att landstingets medfinansiering av projektet är större än dess intäkter på kort sikt. På medellång sikt är lönsamheten dock positiv och utgör 571 000 kr. Payoff-tiden är 14 månader, dvs. strax över ett år.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ökade kostnader både på kort och på medellång sikt, - 665 000 kr respektive - 3,3 milj. kr. Arbetsförmedlingen uppvisar detta resultat pga. ökade kostnader för handläggning, lönesubventioner och andra insatser som satts in i syfte att bryta utanförskapet. Detta är ett ganska vanligt resultat i våra utvärderingar.

Försäkringskassa

Minskade utbetalningar för ersättningar och handläggningen av dessa gör att Försäkringskassan har minskade kostnader och därför positiva intäkter både på 12 månader och på fem år, 114 000 kr respektive 568 000 kr.

Lönsamhet är på kort sikt dock negativ då resultat tyngs av Försäkringskassans medfinansiering av projektet, - 54 000 kr. På medellång sikt är lönsamheten positiv och utgör 400 000 kr.

Övrig stat

Ökade skatteintäkter leder till intäkter både på kort och på medellång sikt, 314 000 och 1,6 milj. kr.

Staten totalt

Sammantaget för staten innebär projekt Åtgärdsteamet ökade kostnader på kort sikt med 237 000 kr. Den främsta anledningen till detta är Arbetsförmedlingens ökade kostnader.

Individerna/hushållen

Deltagarna har fått ökade disponibla inkomster. På kort sikt med 364 000 kr vilket motsvarar drygt 12 000 kr i genomsnitt.

Försäkringsgivarna

Ökade intäkter motsvarande 117 000 kr och 584 000 kr på kort respektive medellång sikt.

Sammanfattning, diskussion och avslutande kommentarer

Sammanfattning och diskussion

Projekt Åtgärdsteamet riktar sig främst till personer med komplex problematik, socialpsykosocial och somatisk samt unga arbetslösa som lever på ekonomiskt bistånd och som är långt ifrån arbetsmarknaden. Man riktar sig även mot personer med psykisk ohälsa samt personer med problem i muskulatur och skelett.

Åtgärdstiden har i genomsnitt varit 34 veckor, med en spridning på mellan 8 och 78 veckor. Det är relativt svårt att jämföra resultatet mellan olika insatser och projekt. Detta beror på att många olika faktorer påverkar utfallet, såsom målgrupp, syfte och mål, resurser, åtgärdstid mm. I vissa fall bygger även efterläget delvis på en skattning av resultatet, vilket kan ge en mindre säkerhet i resultatet. En styrka för urvalet i denna utvärdering är att det faktiska efterläget är 12 månader för alla av deltagarna.

Det är inte heller relevant att jämföra ett projekt som primärt syftar till att bedöma lämpliga åtgärder med projekt som har som främsta målsättning att deltagarna skall komma i arbete eller påbörja en utbildning. Målsättningen för Åtgärdsteamet ligger i linje med huvuddelen av de utvärderingar som genomförts av payoff.

Ytterligare en viktig faktor som kan försvåra en jämförelse är att den samhällsekonomiska utvärderingen många gånger bygger på ett urval av deltagare. Detta medför frågor kring representativitet och vilka slutsatser som är relevanta för hela projektet. Optimalt är att utvärderingen utgör en integrerad del av projektet redan från början vilket underlättar datainsamlandet påtagligt.

Denna och de flesta andra samhällsekonomiska utvärderingar som genomförs bygger dock på någon form av urval. Detta kan bero på flera olika anledningar; en kan vara att beslut om utvärderingen tagits efter projektstart, en annan på att den lösningen är mindre tidskrävande och mindre kostsam. Ett tredje skäl kan vara som i fallet med Åtgärdsteamet, nämligen att man valt ut de 30 första deltagarna som lämnat projektet för att så fort som möjligt få fram en rapport. Vår önskan, utifrån ett kvalitetsperspektiv, är att samtliga deltagare i möjligaste mån följs upp i alla projekt.

Den klassificering av våra utvärderingar som vi börjat tillämpa möjliggör en relevantare jämförelse mellan likvärdiga projekt, dvs. projekt som har liknande förutsättningar.

Urvalet för projekt Åtgärdsteamet har omfattat 30 av totalt 53 deltagare som avslutat projektet, vilket är en bra storlek på urvalet. Om vi jämför urvalet med projektets samtliga deltagare, så ligger urvalet i linje med ålder, kön och tid i verksamheten. Även resultatet avseende hur många som kommit i arbete eller studier är likvärdigt för urvalet jämfört med samtliga deltagare.

Om vi jämför resultatet för Åtgärdsteamet” rakt av” med de cirka 30 projekt som payoff utvärderat de senaste två åren, är resultatet i stort sett bra. Nedan redovisas några nyckeltal och värden för Åtgärdsteamet jämfört med resultatet för de 30 tidigare genomförda utvärderingarna (inom parentes):

- Payoff-tid för samhället 9 månader (14 månader)
- Åtgärds kostnad per deltagare 28 000 kr (64 000 kr)
- Verkningsgrad 6 procent (15 procent)
- Kostnad per verkningsgrad per deltagare 4 500 kr (4 400 kr)
- Lönsamhet per deltagare efter 12 månader 11 000 kr (29 000 kr)

Viktigast att konstatera är att projektet varit lönsamt på samhällsnivå redan på kort sikt. På aktörsnivå ser det olika ut. Kommunen har intäkter både på kort och medellång sikt och projektet är också lönsamt efter att kostnaderna avräknats. Landstinget beräknas också få en lönsamhet av projektet på fem års sikt men är inte lönsamt på kort sikt.

Intressant att notera är att en analys som baseras på uppdelning i kön ger i princip samma resultat för kvinnor som för män. Däremot ger en uppdelning i åldrar en ganska stor skillnad i lönsamhet på kort sikt, för gruppen under 35 år är payoff-tiden 12 månader medan den för den äldre gruppen bara är sju månader. I kronor räknat är skillnaden inte lika markant på medel-

lång sikt, vår prognos är att lönsamheten per ”äldre” deltagare är 203 000 kr medan den är 116 000 kr för de ”yngre”.

För staten är projektet inte lönsamt framför allt beroende på alla de insatser som Arbetsförmedlingen gjort med avseende främst på lönebidragen. Viktigt att påpeka är att Arbetsförmedlingens kostnader ska ses i ljuset av att det – troligen – är just dessa insatser som till stor del gett projektet dess positiva resultat.

Deltagarna själva har fått ökade disponibla inkomster, vilket är också är ett viktigt resultat av projektet.

Det gäller alltid att vara försiktig med slutsatser för hela insatsen när utvärderingen baseras på ett urval. Slutsatserna för denna utvärdering gäller därför i första hand för deltagarna i urvalet.

Avslutande kommentarer

Samverkan, helhetssyn och representanter från de fyra huvudmännen är viktiga grundbultar eller framgångsfaktorer i detta projekt. Genom att teamet haft kompletterande kompetenser har deltagarnas behov kunnat hanteras på ett rationellt sätt. Särskilt viktigt att konstatera är att det i teamet funnits såväl psykiatrisk som somatisk kompetens, som kan bedöma vilka insatser som krävs för att deltagarna skall kunna gå vidare i sin rehabilitering mot arbetslivet. I kombination med övriga kollegor i teamet från Försäkringskassan, kommunen och Arbetsförmedlingen har resurser funnits för att jobba aktivt och stödja deltagaren mot målet att komma i arbete och egenförsörjning.

Det arbetssätt vi sett i detta projekt och flera liknande projekt eller verksamheter som vi utvärderat är ett mycket bra exempel på att arbeta tvärsektorielt och gå från ”stuprör till hängrännor”. En slutsats är att det blir mycket viktigt att diskutera vidare projektets arbetsmodell kopplat till denna utvärderings resultat vad gäller lönsamhet och effektivitet. Skall projektet fortgå eller skall det implementeras som en verksamhet, med samlokalisering för huvudmännen och ”en väg in” för deltagarna.

Detta projekt har en målgrupp med relativt omfattande behov av stöd och omsorg och där insatser för deltagarnas hälsa och arbetsförmåga tar ganska lång tid att ge effekt. Det innebär att den samhällsekonomiska nyttan av projektet dröjer. Det gäller därför att politiker och beslutsfattare har ”is i magen” och vågar se effekterna och nyttan av Åtgärdssteamet på lite längre sikt. Konkret innebär det bl. a att de initiala kostnaderna för projektets drivande måste ställas mot det långsiktiga värdet av projektet. Åtgärdskostnaderna måste således ses ur ett socialt investeringsperspektiv med en framtida intäktssida, gärna konkretiserad med underlag från denna utvärdering.

Viktigt för deltagarna i Åtgärdssteamet är att de även i fortsättningen följs upp och stöttas via de reguljära verksamheterna. Detta för att deltagarna skall fortsätta att utvecklas positivt så att potentialen till förbättring tas till vara. Särskilt viktigt är att deltagare som har närmat sig arbetsmarknaden stöttas för att komma i egenförsörjning. En uppföljning och en utvärdering om ytterligare ett eller två år är därför viktig att genomföra för att se effekter över tiden för projektet Åtgärdssteamet.

Förutom deltagarna själva är samhället främsta vinnaren, med stora möjligheter till minskade kostnader och ökade intäkter för både kommunen och landstinget. Arbetsförmedlingen och i viss mån Försäkringskassan har möjligheter till minskade kostnader på lite längre sikt.

För deltagarna har projektet inneburit ökade disponibla inkomster, vilket kan lägga en grund för en bättre livskvalitet. Denna kvalitativa del följs inte upp av oss, men är viktig att lyfta fram. Många gånger finns även positiva effekter för personer i deltagarnas omgivning, vilket ej heller ingår i denna utvärdering.

Rapporten är sammanställd av payoff
2010-05-06

Claes Malmquist
claes@payoff.nu

Sven Vikberg
sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Åtgärdsteamet:
Christian Nyenger
christian.nyenger@lio.se

Bilagor

Presentation projekt Åtgärsteamet

Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller

Presentation av NyttoSAM

Projekt Åtgärdsteamet

Projektet namn

Åtgärdsteamet

Projektets finansiär

Mjölby - Ödeshög - Boxholm Samordningsförbund

Projektägare och projektgenomförare

Landstinget i Östergötland, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Mjölby kommun, Boxholm kommun, Ödeshögs kommun

Projektets syfte och mål

Åtgärdsteamet påbörjade sin verksamhet i september 2007. Detta hade i syfte att vidareutveckla tidigare samarbeten genom dels att en basverksamhet av insatser blivit tillgängliga för fler parter, dels ett team bildades där fler samverkanspartners ingår.

Projektet har sedan starten haft ett verksamhetsmål och ett resultatmål att jobba efter:

Verksamhetsmål

Att utveckla ett gemensamt team som arbetar mot målgrupperna

Att genom en större helhetssyn kring individer med sammansatta behov utreda, bedöma och föreslå åtgärder som förbättrar individens livskvalitet och att individen når egen försörjning

Åtgärdsteamet har arbetat fram väl strukturerade former för sitt arbete samt hållbara rutiner. Detta arbete var nödvändigt och en förutsättning för att bedriva det fortsatta arbetet och uppnå hållbara resultat.

Resultatmål

Att 50 % av de som bedömts av åtgärdsteamet ska gå vidare till sysselsättning/arbete alternativt få en ökad arbetsförmåga

Måluppfyllelse

40 % av de totalt 131 aktualiserade individerna tom 2009-12-31 har avslutats.

Av de 53 avslutade individerna har

- 47 % har ökat sin arbetsförmåga (14 individer har fått arbete, 5 individer har börjat studera samt ytterligare 6 individer har ökat sin arbetsförmåga och är nu i praktik, är arbetssökande eller i åtgärden AF/FK).
- 17 % har avbrutit insatsen
- 21 % har åter remitterats
- 15 % saknar arbetsförmåga (Av de individer som bedöms sakna arbetsförmåga har 75 % sjuk/aktivitetsersättning).

Målgrupp

Målgrupperna som Åtgärdsteamet vänder sig mot är:

- Personer med komplex problematik, social-psykosocial och somatisk
- Unga arbetslösa som lever på ekonomiskt bistånd och som är långt ifrån arbetsmarknaden, vilket kan få till följd att de inte kan få adekvat hjälp
- Personer med psykisk ohälsa, vilket i första hand har stressrelaterade orsaker
- Personer med problem i muskulatur och skelett, företrädesvis kvinnor

Prioriterad målgrupp är de individer som haft ett *långvarigt* behov av stöd från någon av samverkansparterna

Målgruppen är *inte* individer som bedöms ha ett varaktigt behov av sysselsättning utan något mål att nå arbetsmarknaden.

Projektid

Åtgärdsteamet började sin verksamhet i september 2007. För varje kalenderår görs en projektansökan till samordningsförbundet som godkänner denna ett år i taget. I dagsläget har projektet medel fram till 101231.

Diskussioner förs kring implementering i ordinarie verksamhet och således avslut av projektet till årsskiftet. Inga beslut är dock tagna och hur det kommer att se ut för 2011 är inte klart.

Till och med december 2009 hade Åtgärdsteamet jobbat med 130 individer. 53 av dessa hade avslutats. De 30 första som avslutades och som ingått i inklusionskriterierna är de som ingår i denna utvärdering.

Alla individer som ingår i Åtgärdsteamet deltar så länge som teamet och individen anser det nödvändigt för att uppnå den aktuella målsättningen. Genomsnittsindividen som avslutats från teamet har deltagit i ca 34 veckor vilket även gäller för den grupp som ingår i utvärderingen.

Arbetsmodell/metodik, resurser – och samverkan

Åtgärdsteamet idé bygger på att utveckla gemensamma bedömningsgrunder så att individen får en samlad bedömning om vägen till ett självständigare liv och en egen försörjning.

Åtgärdsteamet träffas för gemensamma bedömningar och åtgärder. Handlingsplan upprättas tillsammans med individen. Teamet består av representanter från primärvården rehab väst, psykiatriska öppenvårdsmottagningen, arbetsförmedlingen, försäkringskassan samt socialtjänsten i Mjölby.

Åtgärdsteamet arbetar utifrån ett helhetsperspektiv, lyssnar på och stöder individen att ta tillvara och bygga vidare på sina resurser. Teamet har en samlad kompetens och kan genom att ta ett samlat grepp ge vägledning, hitta nya alternativa vägar och föreslå lämpliga insatser.

Åtgärdsteamet förväntar sig att individen deltar aktivt, har en vilja att förändra sin situation och följer uppgjord handlingsplan.

Ålders- och könsfördelning

Av de 53 personer som avslutats till och med december 2009 är 28 stycken män och 25 stycken kvinnor. Genomsnittsåldern för de avslutade är 38 år.

Av de 30 personer som ingår i undersökningen är 17 stycken män och 13 stycken kvinnor. Medelåldern hos dessa är också 38 år.

Urval

De som ingår i undersökningen är de 30 första individerna som avslutades från teamet. Vi har dock valt att plocka bort de som avflyttat till annan kommun utanför samordningsförbundet samt de som under en period ingått i teamet men som avbrutit utan att detta har varit ett gemensamt beslut.

Kommentarer

Åtgärdsteamet var en efterlängtd insats när projektet startade och det fanns stora förväntningar om att individen ska bli utredd, få klarheter i förmåga, vilka krav som kan ställas, komma vidare och förbättra sin förmåga. I många fall har förväntningarna uppfyllts av Åt-

gårdsteamet och resultatet har varit positivt överraskande. Det framgår tydligt att samverkan, samlade insatser och information kring individer är en framgångsrik och effektiv arbetsmetod. Åtgärdsteamets insatser har förbättrat livssituationen för många individer även om man kommit fram till att arbetsförmåga saknas. Åtgärdsteamet förändras och utvecklas efter individens behov, man jobbar med individen i fokus. Man underlättar arbetet och handläggningen i ordinarie verksamheter. Om Åtgärdsteamet inte hade funnits skulle många individer fortfarande leva i utanförskap, idag har de istället en aktivitet eller ett arbete.

Då komplexiteten i de ärenden som ingår i Åtgärdsteamet är stor tar det ofta lång tid för individerna tillsammans med Åtgärdsteamets verksamhet innan man kan uppnå hållbara och långsiktiga resultat. Även teamets arbetssätt och metodik har förändrats över tid. Trots att projektet pågått i drygt 2 ½ år så finns det ett stort värde i uppföljande undersökningar av liknande sort även i framtiden.

Tabellbilaga

Uppgifterna avseende de totala värdena i tabellerna gäller de 30 deltagare som ingått i utvärderingen. Även om urvalet av deltagare som ingått i utvärderingen skett slumpmässigt gäller medelvärden och nyckeltal i första hand urvalet och *inte* hela projektet. Payoff-tid är ett exempel på ett sådant nyckeltal.

Tabell 5. *Intäkter på kort och medellång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.*

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	Medellång sikt, fem år
Samhället som helhet	1 157 202 kr	311 990 kr	-37 287 kr	5 786 011 kr
Kommunen	766 369 kr	138 588 kr	-29 200 kr	3 831 847 kr
Landstinget	147 690 kr	33 141 kr	-33 106 kr	738 452 kr
Staten totalt, <u>varav</u>	-237 154 kr	152 103 kr	-132 223 kr	-1 185 768 kr
Arbetsförmedlingen	-664 877 kr	176 283 kr	-195 794 kr	-3 324 387 kr
Försäkringskassan	113 609 kr	197 019 kr	-99 236 kr	568 047 kr
Övrig stat	314 114 kr	97 129 kr	-29 032 kr	1 570 571 kr
Individerna/hushållen	363 530 kr	144 143 kr	-90 084 kr	1 817 652 kr
Försäkringsgivarna	116 765 kr	23 808 kr	-12 722 kr	583 827 kr

Tabell 6. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget.*

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	medelvärde
Kommunen, <u>varav</u>	766 369 kr	138 588 kr	-29 200 kr	25 546 kr
bistånd	463 820 kr	104 343 kr	-25 172 kr	15 461 kr
skatt	145 939 kr	37 489 kr	-18 371 kr	4 865 kr
omsorg och handläggning	156 611 kr	36 675 kr	-4 028 kr	5 220 kr
Landstinget, <u>varav</u>	147 690 kr	33 141 kr	-33 106 kr	4 923 kr
skatt	63 333 kr	16 246 kr	-8 086 kr	2 111 kr
vård	84 358 kr	33 124 kr	-27 062 kr	2 812 kr

Tabell 7. Kostnader för projektets genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.

		Per deltagare
Samhället som helhet	838 263 kr	27 942 kr
Kommunen	167 653 kr	5 588 kr
Landstinget	167 653 kr	5 588 kr
Arbetsförmedlingen	167 653 kr	5 588 kr
Försäkringskassan	167 653 kr	5 588 kr

Tabell 8. Lönsamhet på kort och medellång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.

	Kort sikt, ett år	maxvärde	minvärde	Medellång sikt, fem år	Per deltagare, kort sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	318 940 kr	284 048 kr	-65 229 kr	4 947 748 kr	10 631 kr	9
Kommunen	598 717 kr	133 000 kr	-34 788 kr	3 664 195 kr	19 957 kr	3
Landstinget	-19 962 kr	27 553 kr	-38 694 kr	570 800 kr	-665 kr	14
Staten totalt, varav	-740 111 kr	135 337 kr	-148 988 kr	-1 688 726 kr	-24 670 kr	----
Arbetsförmedlingen	-832 530 kr	170 695 kr	-201 382 kr	-3 492 039 kr	-27 751 kr	----
Försäkringskassan	-54 043 kr	191 431 kr	-104 825 kr	400 394 kr	-1 801 kr	18
Övrig stat	146 462 kr	91 541 kr	-34 621 kr	1 402 919 kr	4 882 kr	i.v.
Individerna/hushållen	363 530 kr	i.v.	i.v.	1 817 652 kr	12 118 kr	i.v.
Försäkringsgivarna	116 765 kr	i.v.	i.v.	583 827 kr	3 892 kr	i.v.

i.v. innebär att inget värde redovisas

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekoniskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras med förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat⁷, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

Nyttosam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för Nyttosams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teori, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte

---

⁷ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet